

الله أكبر

دانشگاه یزد
دانشکده الهیات میبد
گروه علوم قرآن و حدیث

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
علوم قرآن و حدیث

بررسی ارتباط آیات سوره‌ی آل عمران

استادراهنما: دکتر محمد حسین برومند

استادمشاور: دکتر امیر جودوی

پژوهش و نگارش: فاطمه نوری

اسفند ماه ۱۳۸۹

تقديم به

پيشگاه مقدس صاحب الزمان حجه بن الحسن العسكري
عج الله تعالى فرجه الشريف روجى و ارواح العالمين
لتراب مقدمه الفداء

تقدیر نامه

با حمد و ستایش بی‌پایان به درگاه خداوند عزوجل و با درود و سلام به آخرین پیامبر عالم بشریت حضرت محمد مصطفی ﷺ و اهل بیت پاک ایشان صلوات الله علیهم اجمعین به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر محمد حسین برومند که راهنمایی پایان‌نامه اینجانب را تقبل فرموده و با تعلیمات و راهنمایی‌های ارزشمندشان مرا در انجام این امر مساعدت نموده و در دوران تحصیل نیز از منبع علم و فضلشان مستفیض گشته کمال تقدیر و تشکر را می‌نمایم.

همچنین از جناب آقای دکتر امیر جودوی که به عنوان استاد مشاور اینجانب را در نگارش و تنظیم این پایان‌نامه یاری نمودند نهایت سپاسگزاری را دارم.

چکیده

از آنجا که قرآن کریم از جانب خداوند حکیم نازل شده است و هیچ باطلی در آن راه ندارد، می‌توان به این امر اعتقاد داشت که آیات هر یک از سوره‌های قرآن کریم از ارتباط و انسجامی خاص در تأمین هدف یا اهداف سوره برخوردار است. از طرف دیگر پیش‌فرض برخی نویسندگان، نفی ارتباط منطقی بین آیات سوره‌های قرآن کریم بوده است که با حکمت خداوند در تناقض می‌باشد. لذا در این پایان‌نامه سعی بر این است تا در راستای اثبات وجود ارتباط بین آیات قرآن، سوره‌ی آل عمران به صورت خاص و به عنوان شاهده‌ی بر این موضوع مورد بررسی قرار گیرد.

در مسیر بررسی ارتباط آیات سوره‌ی آل عمران، پنج خط ارتباطی شناسایی و مشخص گردیده است که عبارتند از: اهل کتاب؛ اهل ایمان؛ کفار، منافقان و مشرکان؛ جهاد و کتب آسمانی که هر یک از این خطوط به دسته‌ها و زیرمجموعه‌های کوچک‌تری تقسیم می‌شود.

پس از شناسایی این خطوط ارتباطی پنجگانه، نظرات و آراء مفسران مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. در نهایت از رهگذر نشان دادن رابطه‌ی بین خطوط ارتباطی مذکور، شبکه‌ی ارتباطی آیات این سوره به تصویر کشیده شده است.

کلیدواژه‌ها: ارتباط آیات، نظم آیات و تناسب آیات سوره‌ی آل عمران.

۱- کلیات	۱
فصل اول	۱
درباره موضوع	۳
۱-۱-۱- طرح مسأله	۳
۱-۱-۲- پیشینه‌ی تحقیق	۴
۱-۲-۱- منابع ارتباط آیات سوره‌های قرآن	۵
۱-۲-۲- منابع ارتباط آیات سوره‌ی آل‌عمران	۷
۱-۳-۱- فرضیات تحقیق	۸
۱-۴-۱- اهداف تحقیق	۸
۱-۵-۱- روش تحقیق	۹
۱-۶-۱- کاربرد نتایج تحقیق	۹
واژه‌ها و اصطلاحات	۹
۲- بررسی ارتباط آیات سوره‌ی آل‌عمران با تکیه بر خطوط ارتباطی پنجگانه	۱۱
فصل دوم	۱۱
۱-۲- مقدمه	۱۳
۲-۲- بررسی خطوط ارتباطی پنجگانه‌ی اصلی در سوره‌ی آل‌عمران به صورت مجزا	۱۹
۲-۲-۱- بررسی خط ارتباطی اول : اهل کتاب	۱۹
خط ارتباطی اول	۱۹
۲-۲-۱-۱- آیات مربوط به اهل کتاب	۱۹
۲-۲-۱-۲- تقسیم بندی آیات اهل کتاب	۱۹
۲-۲-۱-۳- تقسیم بندی دسته‌های اصلی به زیرمجموعه‌های فرعی	۲۰
۲-۲-۱-۴- تاریخچه‌ی اهل کتاب	۲۴
۲-۲-۱-۴-۱- جایگاه آل‌عمران در میان برگزیدگان الهی	۲۵
۲-۲-۱-۴-۲- نذر همسر عمران و تولد فرزندش مریم (س)	۲۶
۲-۲-۱-۴-۳- کفالت مریم (س)	۲۷
۲-۲-۱-۴-۴- تقاضای زکریا <small>عليه السلام</small> از خداوند	۲۸
۲-۲-۱-۴-۵- بشارت تولد یحیی <small>عليه السلام</small>	۳۰

- ۳۱ ۲-۲-۱-۴-۶- اصطفای مریم (س)
- ۳۲ ۲-۲-۱-۴-۷- بشارت تولد عیسی و عکس العمل مریم (س)
- ۳۴ ۲-۲-۱-۴-۸- شباهت خلقت عیسی با آدم عليه السلام
- ۳۵ ۲-۲-۱-۴-۹- فضایل و معجزات عیسی عليه السلام
- ۳۶ ۲-۲-۱-۴-۱۰- رسالت عیسی عليه السلام
- ۳۸ ۲-۲-۱-۴-۱۱- دوجریان تاریخی
- ۴۲ ۲-۲-۱-۴-۱۲- نتیجهی بحث
- ۴۳ ۲-۲-۱-۵- ویژگیهای اهل کتاب
- ۴۳ ۲-۲-۱-۵-۱- ویژگیهای کافران اهل کتاب
- ۴۴ ۲-۲-۱-۵-۲- ویژگیهای مومنان اهل کتاب
- ۴۵ ۲-۲-۱-۵-۱- ویژگیهای کافران اهل کتاب
- ۴۵ ۱- ضلالت و گمراهی
- ۵۹ ۲-۲-۱-۵-۲- ویژگیهای مومنان اهل کتاب
- ۶۰ ۲-۲-۱-۶- عکسالعمل پیامبر ص در برابر اهل کتاب
- ۶۱ ۲-۲-۱-۶-۱- اقرار به تسلیم در برابر حق
- ۶۲ ۲-۲-۱-۶-۲- دعوت به کتاب خدا
- ۶۲ ۲-۲-۱-۶-۳- دعوت به توحید
- ۶۳ ۲-۲-۱-۶-۴- دعوت به مباحله
- ۶۴ ۲-۲-۱-۶-۵- احتجاج در مورد حضرت ابراهیم عليه السلام
- ۶۴ ۲-۲-۱-۶-۶- سرزنش اهل کتاب
- ۶۵ ۲-۲-۱-۶-۷- دعوت به دین خدا
- ۶۸ ۲-۲-۱-۷- پیامد اعمال کافران اهل کتاب
- ۶۸ ۲-۲-۱-۷-۱- پیامد دنیوی
- ۶۹ ۲-۲-۱-۷-۲- پیامد اخروی
- ۷۰ ۲-۲-۱-۷-۳- پیامد دنیوی- اخروی
- ۲۳ ۲-۲-۲- بررسی خط ارتباطی دوم : اهل ایمان
- ۲۳ خط ارتباطی دوم

۷۷ ۱-۲-۲-۲- آیات مربوط به اهل ایمان
۷۷ ۲-۲-۲-۲- تقسیم بندی آیات اهل ایمان
۷۸ ۳-۲-۲-۲- تقسیم بندی دسته‌های اصلی به زیرمجموعه‌های فرعی
۸۰ ۴-۲-۲-۲- توصیف اهل ایمان
۸۱ ۵-۲-۲-۲- احکام و وظایف اهل ایمان
۹۹ ۶-۲-۲-۲- پیامد اعمال اهل ایمان
۱۰۰ ۱-۶-۲-۲-۲- پیامد دنیوی
۱۰۱ ۲-۶-۲-۲-۲- پیامد اخروی
۱۰۲ ۳-۶-۲-۲-۲- پیامد دنیوی- اخروی
۱۰۵ ۷-۲-۲-۲- اولوالالباب مومنان برتر
۱۰۵ ۱-۷-۲-۲-۲- توصیف اولوالالباب و مناجات آنها با خداوند
۱۱۲ ۲-۷-۲-۲-۲- پیامد اعمال اولوالالباب
۸۳ ۳-۲-۲- بررسی خط ارتباطی سوم: کافران، منافقان و مشرکان
۸۳ خط ارتباطی سوم
۱۱۹ ۱-۳-۲-۲- آیات مربوط به کافران، منافقان و مشرکان
۱۱۹ ۲-۳-۲-۲- تقسیم‌بندی آیات کافران، منافقان و مشرکان
۱۲۰ ۳-۳-۲-۲- تقسیم بندی دسته‌های اصلی به زیرمجموعه‌های فرعی
۱۲۱ ۴-۳-۲-۲- ویژگی‌های کافران، منافقان و مشرکان
۱۲۶ ۵-۳-۲-۲- برخورد پیامبر اسلام ﷺ با منافقان
۱۲۷ ۶-۳-۲-۲- پیامد اعمال کافران، منافقان و مشرکان
۱۲۸ ۱-۶-۳-۲-۲- پیامد دنیوی
۱۳۳ ۲-۶-۳-۲-۲- پیامد اخروی
۱۳۵ ۳-۶-۳-۲-۲- پیامد دنیوی- اخروی
۱۲۵ ۴-۲-۲- بررسی خط ارتباطی چهارم: جهاد
۱۲۵ خط ارتباطی چهارم
۱۴۱ ۱-۴-۲-۲- آیات مربوط به جهاد
۱۴۱ ۲-۴-۲-۲- تقسیم بندی آیات جهاد

- ۱۴۲ ۲-۴-۳- تقسیم بندی دسته‌های اصلی به زیرمجموعه‌های فرعی
- ۱۴۳ ۲-۴-۴- اهداف و آثار جهاد
- ۱۴۳ ۲-۴-۴-۱- شناخت مومنان و جهادگران واقعی
- ۱۴۴ ۲-۴-۴-۲- تهذیب مومنان و نابودی کافران
- ۱۴۶ ۲-۴-۴-۳- شناخت منافقان
- ۱۴۶ ۲-۴-۵- راه‌های یاری رساندن خداوند به مومنین در جهاد با کفار و علل آن
- ۱۴۹ ۲-۴-۶- علل مصائب وارده به مسلمانان و شکست آنها در نبرد با کفار
- ۱۵۲ ۲-۴-۷- وظایف مومنان در جهاد با کفار
- ۱۵۴ ۲-۴-۸- نحوه برخورد پیامبر در برابر عصیانگران در جنگ
- ۱۵۵ ۲-۴-۹- پیامد اعمال جهادگران و کشته‌شدگان در راه خدا و مقام و منزلت آنها
- ۱۵۸ ۲-۴-۱۰- قانون عمومی مرگ
- ۱۴۷ ۲-۵-۵- بررسی خط ارتباطی پنجم: کتب آسمانی
- خط ارتباطی پنجم** ۱۴۷
- ۱۶۳ ۲-۵-۱- آیات مربوط به کتب آسمانی
- ۱۶۳ ۲-۵-۲- تقسیم بندی آیات کتب آسمانی
- ۱۶۴ ۲-۵-۳- تقسیم بندی دسته‌های اصلی به زیرمجموعه‌های فرعی
- ۱۶۴ ۲-۵-۴- قرآن
- ۱۶۴ ۲-۵-۴-۱- ویژگی‌های قرآن
- ۱۶۷ ۲-۵-۴-۲- وظیفه پیامبر ﷺ نسبت به مومنین در رابطه با قرآن
- ۱۶۸ ۲-۵-۵- تورات و انجیل
- ۱۶۹ ۲-۵-۶- وظیفه پیامبران و عکسالعمل مردم در برابر خدا و کتب آسمانی
- ۱۶۹ ۲-۳-۳- بررسی خطوط ارتباطی پنجگانه اصلی در سوره‌ی آل عمران به صورت مرتبط
- ۱۷۳ ۲-۳-۱- مقدمه
- ۱۷۳ ۲-۳-۲- ارتباط آیات اهل کتاب و اهل ایمان
- ۱۷۸ ۲-۳-۳- ارتباط آیات اهل کتاب و کفار، منافقان و مشرکان
- ۱۸۳ ۲-۳-۴- ارتباط آیات الف) اهل کتاب، ب) کفار، منافقان و مشرکان و ج) جهاد
- ۱۸۴ ۲-۳-۵- ارتباط آیات اهل کتاب و کتب آسمانی
- ۱۸۶ ۲-۳-۶- ارتباط آیات اهل ایمان، کفار، منافقان و مشرکان

۱۹۰	۲-۳-۷- ارتباط آیات اهل ایمان و جهاد
۱۹۳	۲-۳-۸- ارتباط آیات اهل ایمان و کتب آسمانی
۱۹۵	۲-۳-۹- ارتباط آیات کفار، منافقان، مشرکان و کتب آسمانی
۱۹۶	۲-۳-۱۰- ارتباط آیات جهاد و کتب آسمانی
۱۹۹	نتیجه‌گیری
۲۰۹	ضمیمه (۱) - خط ارتباطی اول: اهل کتاب
۲۱۰	ضمیمه (۲) - خط ارتباطی دوم: اهل ایمان
۲۱۱	ضمیمه (۳) - خط ارتباطی سوم: کافران، منافقان و مشرکان
۲۱۲	ضمیمه (۴) - خط ارتباطی چهارم: جهاد
۲۱۳	ضمیمه (۵) - خط ارتباطی پنجم: کتب آسمانی
۲۱۴	ضمیمه (۶) - بررسی خطوط ارتباطی پنجگانه‌ی اصلی به صورت مرتبط

فهرست جداول

۲۲	جدول ۱- ارتباط آیات اهل کتاب
۷۹	جدول ۲- ارتباط آیات اهل ایمان
۱۲۰	جدول ۳- ارتباط آیات کافران، منافقان و مشرکان
۱۴۳	جدول ۴- ارتباط آیات جهاد
۱۶۴	جدول ۵- ارتباط آیات کتب آسمانی

۱- کلیات

۱- درباره موضوع

- طرح مساله

- پیشینه

- فرضیات

- اهداف

- روش

- کاربرد نتایج

۲- واژه‌ها و اصطلاحات

فصل اول

